

Голові
разової спеціалізованої вченої ради
НУ «Львівська політехніка»,
доктору економічних наук,
професору Євгену МАТВІЙШИНУ

Відгук офіційного опонента
доктора економічних наук, професора Косач Ірини Анатоліївни
на дисертацію **Дідича Олега Романовича «Розвиток державно-приватного
партнерства у сфері національної безпеки»**, подану на здобуття наукового
ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування
галузь знань 28 – публічне управління та адміністрування

Актуальність проведеного дослідження зумовлена кількома ключовими чинниками, що відображають сучасні виклики та тенденції як на національному, так і на глобальному рівнях. Зростаюча гібридність та комплексність загроз національній безпеці вимагає залучення всіх можливих ресурсів, включаючи як приватний сектор, так і громадянське суспільство загалом. Сучасні конфлікти та виклики вже не обмежуються традиційними військовими засобами, вони зачіпають економічну, соціальну, технологічну та інформаційну сфери, де приватні компанії часто володіють унікальними компетенціями, технологіями та фінансовими можливостями. Держава самотійно не завжди може ефективно протистояти таким загрозам.

Обмеженість державних ресурсів змушує шукати нові, ефективніші механізми фінансування та реалізації проєктів у сфері національної безпеки. Бюджетні обмеження, необхідність оптимізації витрат та прагнення до підвищення ефективності державних програм роблять державно-приватне партнерство привабливим інструментом, що дозволяє залучати приватні інвестиції, використовувати досвід та управлінські ноу-хау бізнесу, громадянського суспільства, розподіляти ризики та прискорювати впровадження інновацій.

Потреба в інноваціях та передових технологіях у сфері національної безпеки є постійною. Приватний сектор є рушієм технологічного прогресу та інновацій. Компанії розробляють передові рішення у сферах кібербезпеки, розвідки даних, безпілотних технологій, штучного інтелекту, логістики та багатьох інших, що є критично важливими для забезпечення національної безпеки. Співпраця з приватним сектором дозволяє державі отримати доступ до цих технологій та прискорити їх впровадження.

Особливого значення набуває адаптація успішного досвіду провідних країн світу, які активно використовують механізми ДПП у сфері національної безпеки, до українських реалій з урахуванням специфіки воєнного часу та післявоєнного відновлення. Застосування найкращих практик дозволить Україні не лише підвищити свою обороноздатність, а й закласти основи для майбутнього сталого розвитку та інтеграції до євроатлантичних структур безпеки.

Таким чином, дисертаційне дослідження, присвячене розвитку ДПП у сфері національної безпеки, є своєчасним і має значний науковий та практичний потенціал для розробки ефективних стратегій та механізмів співпраці між державою, приватним бізнесом та громадянським суспільством задля забезпечення життєво важливих інтересів держави та суспільства загалом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація Дідича О.Р. виконана у межах науково-дослідної роботи Інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка» за темою: «Наукові засади забезпечення сталого розвитку територіальних громад і територій в умовах національних викликів та повоєнного відновлення України» (ДР № 0124U000016), в межах якої автором обґрунтовано рекомендації щодо розвитку державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки України в умовах сучасних викликів та загроз (акт про використання результатів дисертаційної роботи від 30.05.2025 року).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертаційній роботі. У дослідженні Дідича О. Р. наукові положення, висновки та рекомендації викладені логічно й достатньо аргументовано та є достовірними. Це забезпечується ґрунтовним аналізом основних теоретичних питань досліджуваної проблеми на основі наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, нормативно-правової бази, результатів емпіричних досліджень та узагальнення публічно-управлінської практики. В основу роботи покладено системний підхід як методологічну базу дослідження, що полягає у науковому обґрунтуванні теоретичного підходу та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки України в умовах сучасних викликів та загроз.

Робота характеризується логічною послідовністю викладення результатів дослідження, поставлені завдання розкриті достатньою мірою і завершені конкретними висновками та пропозиціями. Аналіз структури та змістового наповнення дисертаційної роботи вказує на їх відповідність сформульованій меті та визначеним завданням. Дисертація містить елементи наукової новизни та має відповідну наукову і практичну цінність. Висновки ґрунтуються на систематизації та критичному переосмисленні сучасного досвіду ДПП у сфері національної безпеки в Україні та зарубіжних країнах.

Окрім того, для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань використано комплекс методів дослідження, а саме: узагальнення, діалектичний, історичний, аналізу та синтезу, статистичний, аналогій та порівняння, інституційний аналіз, контент-аналіз, прогнозування, системний підхід, SWOT-аналіз, моделювання, що дозволило автору дослідити окремі аспекти порушеної проблематики.

Структура та зміст основних положень дисертаційної роботи. Дисертаційна робота традиційно складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, має чітку логічну структуру, що відповідає вимогам до наукових досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У першому розділі роботи узагальнено теоретичні основи ДПП, його сутність та значення для сфери національної безпеки. Зокрема, автором розглянуто еволюцію теоретичних поглядів на ДПП у сфері національної безпеки та систематизовано наукові підходи до визначення змісту поняття «державно-приватне партнерство»; узагальнено періодизацію та еволюцію розвитку нормативних форм ДПП; доповнено етапізацію становлення та розвитку інституту ДПП в Україні. Важливою є пропозиція автора адаптувати теорію модернізації до розвитку ДПП у сфері національної безпеки. Варто відзначити також вивчення зарубіжного досвіду ДПП у сфері національної безпеки та обґрунтування можливості його адаптації до українських реалій.

У другому розділі дисертантом здійснено аналіз сучасного стану організаційно-правового забезпечення ДПП у сфері національної безпеки та виявлено існуючі прогалини і недоліки чинного законодавства. Автор наголошує, що більшість з нормативно-правових документів, які регламентують порядок забезпечення національної безпеки, не містить прямих положень, які деталізували б порядок, умови та форми ДПП у сфері національної безпеки, що створює юридичну невизначеність та підвищені ризики для потенційних приватних партнерів, особливо в умовах війни та майбутнього відновлення країни. У межах проведеного дослідження розкрито сучасні тенденції розвитку ДПП у сфері національної безпеки України в умовах війни, що сприяють посиленню гнучкості та адаптивності системи національної безпеки. Автор переконливо доводить, що в умовах воєнного часу спостерігається значне зростання фінансування оборонного сектору України, що стимулює суттєве збільшення державних та приватних інвестицій у сферу military-tech. Це свідчить про високий потенціал розвитку ринку Defence Tech та його інвестиційну привабливість.

У третьому розділі автором обґрунтовано необхідність розробки проекту Закону України «Про державно-приватне партнерство у сфері національної безпеки» та доведено необхідність створення спеціалізованого агентства, відповідального за координацію, методологічну підтримку та контроль проєктів

ДПП у сфері національної безпеки. Заслуговує на увагу запропонована автором узагальнена модель ДПП у сфері національної безпеки, що системно аналізує взаємодію всіх суб'єктів одночасно у трьох вимірах та закладає концептуальну основу, визначаючи складові, їхні внески та якісні аспекти взаємодії. Цінною є також розроблена автором тривимірна модель залученості ключових суб'єктів ДПП (держави, приватного бізнесу та громадянського суспільства) до прийняття управлінських рішень у сфері національної безпеки, що пропонує чіткий просторовий інструментарій для аналізу багатосторонньої співпраці, надає кількісний вимір рівням залученості кожного суб'єкта ДПП.

Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження зумовлена вирішенням важливого наукового завдання, що полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці науково-практичних рекомендацій щодо розвитку державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки України в умовах сучасних викликів та загроз. Так, на увагу заслуговує запропонована автором тривимірна модель залученості ключових суб'єктів ДПП (держави, приватного бізнесу та громадянського суспільства) до прийняття управлінських рішень у сфері національної безпеки, яка пропонує чіткий просторовий інструментарій для аналізу багатосторонньої співпраці. Модель дозволяє наочно представити та класифікувати різноманітні сценарії залученості, надає гнучкий аналітичний алгоритм для діагностики поточного стану та розробки ефективних стратегій синергетичної взаємодії. Також актуальними є удосконалені автором напрями нормативно-правового забезпечення ДПП у сфері національної безпеки шляхом обґрунтування необхідності розробки проекту Закону України «Про державно-приватне партнерство у сфері національної безпеки», а також деякі аспекти інституційного забезпечення ДПП у сфері національної безпеки шляхом створення спеціалізованого агентства, відповідального за координацію, методологічну підтримку та контроль проєктів ДПП у цій сфері. Автором вміло використано системний підхід при удосконаленні моделі ДПП у сфері національної безпеки, що комплексно аналізує взаємодію всіх суб'єктів одночасно у трьох вимірах: суб'єктному, рівневому та функціональному/процесному. Також в дисертаційній роботі набули подальшого розвитку теоретичні аспекти управління відносинами на засадах ДПП, зокрема:

- систематизація наукових підходів до визначення змісту поняття «державно-приватне партнерство», що дало можливість розвинути понятійно-категоріальний апарат дослідження шляхом змістовного уточнення поняття державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки;
- дослідження генези формування ДПП у сфері національної безпеки.

Актуальними вважаємо подальший розвиток методичних підходів у сфері впровадження проєктів ДПП, а саме систематизація життєвого циклу озброєння та військової техніки з позиції PESTLE-аналізу, що дає змогу ідентифікувати та

оцінити вплив широкого спектру зовнішніх чинників (політичних, економічних, соціальних, технологічних, правових, екологічних) на кожен етап життєвого циклу озброєння та військової техніки, а також застосування SWOT аналізу впровадження типових проєктів, що сприяє ідентифікації ключових переваг для їх ефективної реалізації, допомагає виявити слабкі сторони та загрози, що вимагають системного усунення.

Запропоновані автором положення наукової новизни формують теоретико-методичний базис для розробки ефективної державної політики у сфері державно-приватного партнерства, залучення інвестицій, підвищення довіри між державою, бізнесом та громадянським суспільством, а також для забезпечення своєчасної та ефективної відповіді на сучасні й майбутні виклики національній безпеці України.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні положення, висновки та наукові рекомендації дослідження можуть стати основою для розробки інноваційних підходів до формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки з використанням механізмів ДПП, що дозволить оптимізувати чинне законодавство, створюючи більш сприятливі умови для залучення приватного бізнесу та громадянського суспільства до вирішення завдань національної безпеки. Практичні рекомендації, розроблені в межах дослідження, можуть бути успішно використані у роботі органів державної влади, місцевого самоврядування, силових структур та спеціальних служб, приватних компаній та громадських організацій для ефективного розвитку ДПП у сфері національної безпеки.

Основні положення та результати дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес Національної академії сухопутних військ імені Гетьмана Петра Сагайдачного (довідка № 45/кОВ від 10.02.2025) та Національного університету «Львівська політехніка» (довідка № 67-01-831 від 09.06.2025).

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях, відповідність чинним нормативним вимогам. Результати дисертаційного дослідження, що охоплюють як теоретичні, так і практичні аспекти, висвітлено у 14 наукових публікаціях. Основні результати представлені у 8 статтях, з яких: 5 надруковано у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 3 статті – у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку і які індексується у наукометричних базах SCOPUS та Web of Science, 6 матеріалів тез доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях. Виступи здобувача з оприлюдненням основних положень дисертації на науково-практичних заходах свідчать про достатній рівень апробації проведеного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Попри загалом позитивну оцінку ґрунтовних напрацювань дисертанта, варто

детальніше зупинитися на окремих зауваженнях та побажаннях, які спонукають до певної дискусії та обговорення у межах публічного захисту:

1. Автор пропонує використання теорії модернізації як базового теоретичного поля проведення досліджень у напрямку розвитку сфери національної безпеки та ДПП (стор.59-60), проте вибір зазначеної теорії є недостатньо обґрунтованим з точки зору умов військового часу та зниження інвестиційної активності.

2. В роботі достатньо уваги приділено організаційно-правовому забезпеченню реалізації проєктів ДПП, в тому числі у сфері національної безпеки (п.2.1), проте фінансові аспекти та функціонування фінансового механізму ДПП потребують додаткової конкретизації та уточнення.

3. В рамках організаційно-правових механізмів взаємодії органів публічної влади, бізнесу та громадянського суспільства (рис.2.1, стор.80-81) доцільно було б врахувати проблему мінімізації ризиків реалізації проєктів ДПП та конкретні заходи ризик-менеджменту, оскільки питання розподілу ризиків між учасниками ДПП недостатньо враховані у вітчизняній нормативно-правовій базі. Окрім цього, деякі із зазначених механізмів, а саме моніторинг та оцінка ефективності, соціальне партнерство, електронне врядування потребують додаткової конкретизації.

4. В розділі 2 дисертаційного дослідження доцільно було б більше уваги приділити аналізу стану впровадження проєктів ДПП в Україні та провідних країнах світу, галузевій структурі проєктів та подальшим тенденціям реалізації проєктів ДПП на основі використання статистичних даних за останні роки.

5. В розділі 3 роботи автором наведено актуальні заходи удосконалення управління розвитком ДПП в системі національної безпеки України, проте зазначені пропозиції доцільно було б запропонувати у вигляді певної системи дій та напрямків органів державної влади та місцевого самоврядування із врахуванням мотиваційних інструментів залучення приватних партнерів до реалізації проєктів ДПП у сфері національної безпеки (п.3.3).

6. Зважаючи на безсумнівну прикладну значущість дисертаційної роботи, автору слід було б врахувати актуальність дослідження для розвитку системи публічного управління та функціонування органів влади, оскільки запропоновані заходи можуть бути використані в діяльності Агенцій регіонального розвитку, роботі органів місцевого самоврядування, громадських організацій та ін. і рекомендовані до практичного використання із відповідним підтвердженням при розробці відповідних програмних документів, в тому числі стратегічного характеру.

Проте зазначені зауваження не зменшують позитивне враження від роботи та мають рекомендаційний характер.

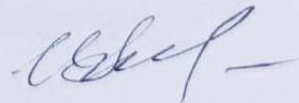
Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам.

Рецензована дисертаційна робота Дідича О.Р. є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному науково-методичному рівні, не порушує принципів академічної доброчесності, містить елементи наукової новизни та відповідну практичну цінність. Сукупність теоретичних і практичних результатів, представлених у дисертаційному дослідженні, засвідчує вирішення наукового завдання, що полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці науково-практичних рекомендацій щодо розвитку державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки України в умовах сучасних викликів та загроз.

Беручи до уваги актуальність, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Розвиток державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам освітньо-наукової програми, яку успішно завершив здобувач, вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Дідич Олег Романович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

професор кафедри менеджменту
та адміністрування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
доктор економічних наук, професор

Ірина КОСАЧ

